

Scholing
945.3

Bosbouw in de branding

Bosbouwpraktijkschool verzet zijn bakens

Bert Schut

Met het doel de koers van het bosbouwpraktijk-
onderwijs bij te sturen ten behoeve van de huidige
praktijkeisen werd medio september een studiedag
gehouden.

Begunstigd door stralend weer hadden velen gehoor
gegeven aan de invitatie om deze dag mee te denken
en te discussiëren over nieuwe ontwikkelingen in de
bosbouw in Nederland en de wijze waarop de bos-
bouwpraktijkschool zijn programma daarnaar moet
richten. In de zo passende entourage van de school
heette de directeur, dr. J. F. van Oosten Slingeland,
de aanwezigen, vertegenwoordigers van rijks- en
provinciale overheid, van organisaties en bedrijven,
werkzaam op het gebied van de bosbouw en land-
schappelijke groenvoorzieningen, hartelijk welkom.
Hij schetste kort de opzet van de dag:

's morgens een informatie over de school, uiteen-
vallende in

- een benadering van de behoefte aan praktijk-
opleiding door de heer D. van Hattem ing. en
- de huidige vorm van de praktijkopleiding door de
heer Van Oosten Slingeland.

's Middags een discussie.

Hij memoreerde dat, sinds de eerste cursus ratio-
nalisatie van de bosarbeid nu bijna twintig jaar ge-
leden door de Heidemaatschappij was georganiseerd,
het bosbouwpraktijkonderwijs in Nederland heeft
kunnen bijdragen aan scholing en vorming van velen.
Dit zowel in de bosbouw als in toenemende mate op
het terrein van de landschappelijke beplantingen.
Naast de klassieke bosbouw ruikt een heerleger van
beplantingen, aangevoerd door de populier, de land-
schapsbouw op. De "bosbouw ruime stijl" zou men
kunnen stellen, waarbij de onderhoudstaak een be-
langrijke rol speelt. Weldra zal de school een derde
diploma voor deze richting uitreiken. Het is duidelijk:
de behoefte aan onderwijs heeft zich verruimd en ge-
schakeerd. Daarop wil het BPO zich goed afstemmen.
Vandaar deze dag. De heer Van Hattem begon met
te stellen, dat hij betrekkelijk weinig exacte informatie
voor zijn inleiding in literatuur had kunnen aantreffen.
Er is in Nederland betrekkelijk weinig onderzoek ge-
daan om de behoefte aan bosbouwpraktijkonderwijs
te peilen. Hij zag zijn inleiding daarom als aanloop
tot de discussie van de middag. Men zou er niettemin
goed aan doen tot een "markt"verkenning te komen.

- De benadering van de behoefte zou kunnen zijn:
kwantitatief - doet BPO genoeg?
kwalitatief - doet BPO 't goed?
financieel - doet BPO 't goedkoop genoeg?

De bosbouwpraktijkschool is een bedrijfsschool,
waarbij het accent van het onderwijs valt op de
produktiefactor arbeid. Onderscheiden wordt
de training (scholing) - hoe iets moet worden gedaan
de opleiding - waarom dit zo moet gebeuren
de vorming geldt tenslotte de totale persoonlijkheid
in relatie tot de maatschappij.

Deze richten zich op
werknemers en
leerlingstelsel, zowel als op
leidinggevend personeel en
beroepsonderwijs

De behoefte aan opleiding blijkt zeer moeilijk te
peilen. Een subjectieve benadering lijkt onontkoom-
baar. Er zijn, zoals reeds gesteld, weinig gegevens
over gepubliceerd. De heer Van Hattem noemde
enkele voorbeelden o.a. een LEI-rapport, gebaseerd
op een enquête in 1960 en een studie van mevrouw
Van der Wal-van Beek, gepubliceerd in 1966. Beiden
geven echter maar een beperkte indicatie.

Gesteld kan worden dat de behoefte niet alleen kan
worden uitgedrukt in aantallen potentiële deelnemers.
Vooraf staat deze in relatie tot de inhoud van de
functie, in het kader van de doelstelling en organi-
satie van een bedrijf. Er blijven echter verschillende
vragen te beantwoorden, zoals
welke uitgangspunten gelden voor het bepalen van
de behoefte?

hoe kan men die behoefte uitdrukken?

wie doet wat om aan die behoefte te voldoen?

De studiedag over het thema "Nieuwe bossen in
Nederland" gaf geen visie op arbeidskundige vraag-
stukken. Van de Nederlandse Vereniging van Hoofden
van Beplantingen verkregen cijfermateriaal over hun
bedrijven en het aantal werknemers daaraan ver-
bonden, zou als globale indicatie gebruikt kunnen
worden. Bij het Staatsbosbeheer zowel als de KNHM
zou wel cijfermateriaal te verzamelen zijn, doch dat
vergt tijd en kosten. Het staat vast dat, ondanks het
ontbreken van normen waaraan de behoefte gerela-
teerd kan worden, zoals bijvoorbeeld bij de reclame
gangbaar, er een behoefte aan praktijkonderwijs is.

Deze kan zelfs bewust worden gecreëerd, in de stijl van "als je dat BPO-diploma niet hebt tel je in die werkring niet mee". Beter is echter het bedrijfsleven van de noodzaak van opleiding te doordringen. De cursussen zijn daarvan slechts een aspect. Het zwaartepunt hoort binnen het bedrijfsgebeuren te liggen. Bij de bepaling van de kwaliteit geldt: in welke mate de school in staat is kennis over te dragen op de leerling en wel zo, dat het diens eigendom wordt, doch tevens in welke mate de verworven kennis en vaardigheden in het eigen bedrijf kunnen worden toegepast.

In het algemeen zou gesteld kunnen worden, dat de benadering van de opleiding kritischer zou moeten zijn. Daartoe is evenwel een nauwer contact met het bedrijfsleven nodig.

Men moet zich voorts afvragen of voor verschillende opleidingen een meer complete benadering, het geven van achtergrondinformatie, van beweegredenen, omvattend, noodzakelijk is.

Opleiding is een kostbare zaak. De bosbouwpraktijkschool gesubsidieerd door de overheid, rekent de kosten voor een cursist gedurende een week op f 300,-. Daarboven komen de kosten voor opleiding van een werknemer voor het bedrijf op circa f 525,-.

Vervolgens gaf de heer Van Oosten Slingeland een overzicht van de huidige vorm van de praktijkopleiding, gesplitst in het leerlingstelsel en in de vak-

opleiding voor hen, die reeds in het beroep werkzaam zijn. Voorts de op aanvraag georganiseerde cursussen voor ondernemers, leidinggevend en technisch personeel. Behalve in Arnhem verzorgt de BPS cursussen in het land, bedoeld om kennis of vaardigheid bij te schaven en aan te sluiten bij reeds in Arnhem gevolgde leerstof.

Gebaseerd op een bosbezit van de Staat, groot 70.000 ha en een bosbezit van instellingen en particulieren, groot 180.000 ha en berekend naar het gemiddelde over de jaren 1966 t/m 1970 blijkt

- het Staatsbosbeheer 1,9 statistieke cursist per 1000 ha per jaar,
- de overige bosbezitters 1,1 statistieke cursist per 1000 ha per jaar, aan een cursus te laten deelnemen.

Er moet een achteruitgang in de belangstelling van de groep ondernemers, leidinggevend en hoger technisch personeel gesignaleerd worden. Dit is om verschillende redenen spijtig. Enerzijds voor de school waarvan een deel van de capaciteit onbenut blijft. Anderzijds voor de praktijk die de door de school geboden mogelijkheid om gebruik te maken van specialistische kennis van gastleraren voorbij laat gaan. Hiertegenover staat evenwel een stijgend aantal leerlingen in het twee- en driejarig leerlingstelsel, die resp. reeds de Bosbouwtechnische School te Apeldoorn of een lagere technische school gevolgd hebben. Voorts worden speciale cursussen gegeven voor studenten en scholieren in overleg met

Mogelijke behoefte aan externe opleidingen door de Bosbouwpraktijkschool.

aard van de bedrijven	personeel in aantallen		middelbaar personeel	ondernemers hogere bedr.leid.	opmerkingen
	werknemers	l. leidinggevend personeel			
bosbouw (met houthandel + aannemers)	2500	200	100	250	
landschapsbouw (incl. aannemers e.d.)	1000	80	50	25	dikwijls
natuurbeheer gemeenten (15000)	250	20	10	5	deeltaken
(incl. lich. opv. recreatie, part. e.d.)	5000	250	100	50	
(2) aantal dagen opl. per jaar	3750 (2) +	300 (2) +	160 (2) +	280 (1) +	
	5000 (1)	250 (1)	100 (1)	50 (<1)	
totaal cursistdagen	12500	+ 850	+ 420	+ 500	= 14000 dagen
leerlingstelsel bosbouw					= ± 2800 weken
toelevering andere leerlingstelsel					± 300 weken
toelevering agrarisch beroepsonderwijs					± 200 weken
					+ 400 weken
				totaal	± 3700 weken
					(1970: 1138 weken)

Overzicht cursussen in 1970/1971.

duur	onderwerp	vakdiploma-eisen	
		bosbouw	landschaps- bouw
2 weken	Rationalisatie van de arbeid in de bosbouw	v ¹⁾	f ¹⁾
2 weken	Algemene bosbouwkunde	v	f
2 weken	Motorzagen en bosmaaiers	v	f
2 weken	Kleine trekkers	f	v
1 week	Onderhoud gereedschap	f	f
1 week	Snoeien van laanbomen	f	v
1 week	Chemisch bestrijden van onkruid en opslag	f	v
2 weken	Aanleg en onderhoud van landschappelijke beplantingen	f	v
1 week	Onderhoud van grasvelden	f	v
72 uur	Motorengebruik ²⁾	v	v
48 uur	Handvaardigheid metaalbewerking ²⁾	v	v
48 uur	Handvaardigheid houtbewerking ²⁾	f	f
36 uur	Trekkeronderhoud ²⁾	f	f

¹⁾ v = verplicht.

f = facultatief.

²⁾ Deze cursussen worden niet in de Bosbouwpraktijkschool gegeven.

de leiding van die onderwijsinstellingen. Een commissie tot herziening van het cursusprogramma zal het bestuur van de Stichting Bosbouwpraktijkonderwijs en de Stichting Landelijk orgaan van het Leerlingwezen in de bosbouw adviseren over een nieuw cursusprogramma. Dit advies wordt binnenkort uitgebracht. De commissie onderscheidt vier groepen:

- a Studenten en scholieren
- b Leerlingen in het Leerlingstelsel
- c Arbeiders en bazen, bedienend personeel
- d Ondernemers, leidinggevend en technisch personeel,

en geeft hiervoor verschillende adviezen inzake duur der opleiding, vakken, studierichtingen, alsmede de mogelijkheden om het programma te realiseren. Zij stelt in samenwerking met andere specialisten uit binnen- en buitenland de lesstof vast.

De heer Van Oosten Slingeland eindigde zijn voordracht met de opmerking "de tijd van het incidenteel volgen van cursussen is voorbij. Praktijkscholing moet gevolg zijn van een beleid. De BPS is een goed voorbeeld voor de mogelijkheden van een education permanente in de bosbouw".

De middagdiscussie had in de eerste plaats doel na te gaan op welke wijze het bedrijfsleven optimaal van de genoemde mogelijkheden gebruik zou kunnen maken.

Drs. J. Hulsebosch, medewerker van de afdeling Management, Development en Opleidingen van AKZO n.v. te Arnhem, gaf op weloverwogen praktische en goed overzichtelijke wijze leiding aan de discussie. Hieraan voorafgaand echter splitste hij de aanwezigen in vier beraadsgroepen en verzocht elk hun standpunt te bepalen ten aanzien van de noodzaak van deze behoefte-analysering en de voorgestelde,

nieuwe opzet van het BPO. Voorts verzocht hij adviezen en suggesties over samenwerkingsprocedures en public relationsbehartiging ten behoeve van de school.

Het is ondoenlijk binnen het bestek van dit verslag de hierop volgende nuttige discussie integraal weer te geven. Slechts enkele aanbevelingen kunnen hier vermeld worden.

De geplande nieuwe opzet is nodig en te waarderen. Opleiding op elk niveau is noodzakelijk. De toekomst mag in dit opzicht met enig optimisme tegemoet gezien worden, mits het programma kan worden afgestemd op de behoefte en het niveau van de groep. Het is economisch de programma's compact te houden. Versterking van de band met oud-cursisten c.q. follow-up informatie lijkt gewenst. Een goede behoeftepeiling bij leidinggevend personeel in de bedrijven dient beter inzicht te verschaffen. Gewezen wordt ook op nog weinig bestreken terreinen o.a. in de recreatieve sector verbetering van de benadering van het publiek; aandacht voor moderne bosontsluiting. In het kader van de behartiging der public relations wordt een betere communicatie aanbevolen o.a. met oud-cursisten en met "toeleverende" instanties. Dit zou mede te bereiken zijn door de nieuwe programma's steeds in ruime mate te verspreiden. Ook werd de suggestie gedaan jaarlijks een contactdag voor werkgevers en werknemers te organiseren. Met recht toonde de heer Van Oosten Slingeland zich in zijn slotwoord verheugd over de betoonde bereidheid tot constructieve bezinning op de nodige toekomstige ontwikkeling van het BPO in Nederland. En zoals drs. Hulsebosch het even tevoren stelde: "op zichzelf was het houden van deze bijeenkomst een formidabele PR-behartiging voor het bosbouwpraktijkonderwijs".